

Robert Drzazga
Ministerstwo Spraw Zagranicznych

Konwencje antyterrorystyczne ONZ – charakterystyka oraz zakres zobowiązań nałożonych na państwa - strony

I. Wprowadzenie

Na prawnomiędzynarodowy dorobek ONZ w zakresie wielostronnych umów międzynarodowych składa się 13 Konwencji antyterrorystycznych. Konwencje te przyjmowane konsekwentnie do roku 1963, stanowią najważniejsze źródło prawa międzynarodowego w zakresie zwalczania terroryzmu.

Wszystkie Konwencje stanowiące przedmiot naszego zainteresowania zbudowane są w oparciu o podobny schemat:

- 1) konwencja definiuje rodzaj działalności terrorystycznej będącej przedmiotem jej zainteresowania (określa tzw. przestępstwo konwencyjne);
- 2) na państwa strony nakładany jest obowiązek kryminalizacji określonego zachowania oraz wprowadzenia kar proporcjonalnych do wagi czynu;
- 3) państwa są zobowiązane do ustanowienia jurysdykcji w stosunku do sprawców określonych czynów.

Przestępstwa konwencyjne muszą mieć charakter międzynarodowy – oznacza to, iż musi istnieć określone międzynarodowe *unctim* wśród elementów związanych z czynem przestępczym (np. czyn dokonany na terytorium innego państwa lub wielu państw, zróżnicowane obywatelstwo sprawców lub ofiar itd.). Przykładem odpowiedniego zapisu w tym zakresie niech będzie art. 3 Konwencji o terrorystycznych atakach bombowych, który stanowi, iż „konwencja nie ma zastosowania do sytuacji, kiedy, jeśli przestępstwo zostanie dokonane na obszarze pojedynczego państwa, domniemany sprawca i ofiary są obywatelami tego państwa, domniemany sprawca zostanie znaleziony na terytorium tego państwa i żadne inne państwo nie ma podstaw do wykonywania jurysdykcji na mocy artykułu 6 ustęp 1 lub artykułu 6 ustęp 2 niniejszej konwencji, z wyjątkiem przypadków, w których mają zastosowanie postanowienia artykułów 10-15”.

Na podstawie większości konwencji państwa zostały zobowiązane do określenia w swym prawie wewnętrznym surowych kar w stosunku do osób popełniających przestępstwa konwencyjne. Większość konwencji przewiduje również, iż przestępstwo stanowi także usiłowanie lub współudział w popełnieniu przestępstwa.

Konwencje w szczególowy sposób odnoszą się do kwestii ustanowienia jurysdykcji – określają one podstawy, na bazie których państwa strony zgodziły się do wykonywania jurysdykcji karnej w zakresie przestępstwa konwencyjnego. Takimi elementami mogą być: państwo rejestracji statku, terytorium gdzie popełniono przestępstwo, obywatelstwo sprawcy itd. Konwencje określają przypadki gdy państwo jest zobowiązane do ustanowienia swojej jurysdykcji (np. gdy sprawca jest obywatelem danego państwa) oraz przypadki gdy państwo może ustanowić swoją jurysdykcję (np. gdy obywatel danego państwa jest ofiarą przestępstwa). Ponadto państwa są zobowiązane do ustanowienia swojej jurysdykcji w stosunku do sprawców lub przypuszczalnych sprawców przestępstw konwencyjnych znajdujących się na ich terytorium (zasada braku „azylu” dla terrorystów – *no safe haven for terrorists*).

Większość konwencji zawiera szczegółowe postanowienia odnoszące się do kwestii ekstradycji. W tym zakresie zawierają one zapisy odzwierciedlające ogólną zasadę międzynarodowego prawa karnego „albo wydaj, albo sądź” (*aut dedere aut judicare*), zgodnie z którą państwo, które zatrzymało podejrzanego o popełnienie przestępstwa, ma obowiązek przeprowadzić w stosunku do niego postępowanie sądowe albo dokonać jego ekstradycji państwu, które posiada jurysdykcję wobec tej osoby. Z uwagi na uniwersalny charakter 13 konwencji antyterrorystycznych i powszechne uczestnictwo w konwencjach państw, zasada uniwersalnej jurysdykcji w stosunku do przestępstw konwencyjnych, może być uznana obecnie za ogólną zasadę prawa międzynarodowego, co zostało potwierdzone przez Międzynarodowy Trybunał Sprawiedliwości w sprawie *Lockerbie* (wyrok z 14 kwietnia 1992 r.).

W zakresie ekstradycji znaczna część konwencji przewiduje, iż przestępstwa konwencyjne uważa się za włączone jako przestępstwa podlegające ekstradycji do wszystkich umów zawartych między stronami konwencji (zawartych przed i po wejściu w życie Konwencji). Niektóre konwencje przyznają sobie wyższość w stosunku do umów dwustronnych dotyczących ekstradycji zawartych między państwami stronami – jeśli są one niezgodne z postanowieniami Konwencji, są one uznane za wymagające wprowadzenia zmian przez Państwa Strony. W omawianych konwencjach znajduje się zapis, iż w przypadku braku dwustronnych umów ekstradycyjnych dana Konwencja może być uznana za samodzielna podstawę ekstradycji.

W większym lub mniejszym stopniu konwencje dążą do ułatwienia współpracy międzynarodowej w zakresie ścigania i karania sprawców przestępstw konwencyjnych oraz współpracy odpowiednich organów państw stron – w tym zakresie zawierają one postanowienia odnoszące się do współpracy w zakresie pomocy prawnej i zobowiązania do jak najściślejszej kooperacji między państwami.

Warto zwrócić uwagę, iż w porządku prawno-międzynarodowym, brak jest jednej, uniwersalnej, całościowej konwencji w sprawie zwalczania terroryzmu - brak jest również obowiązującej definicji terroryzmu międzynarodowego. Choć prace nad całościową konwencją prowadzone są na forum ONZ z przerwami od połowy lat 90., jak dotychczas nie udało się jednak uzgodnić ostatecznego jej tekstu. Nie stanowi zaskoczenia fakt, iż największy problem stanowi osiągnięcie kompromisu w sprawie definicji terroryzmu międzynarodowego.

Należy w tym kontekście podkreślić, że żadna z omawianych konwencji, takiej definicji nie zawiera, i być może paradoksalnie właśnie dzięki temu, wspólnocie międzynarodowej udało się je wynegocjować i zapewnić powszechne uczestnictwo państw w tych instrumentach.

W tym miejscu pozwolę sobie przejść do omawiania poszczególnych konwencji antyterrorystycznych:

II. Konwencje dotyczące przestępstw odnoszących się do lotnictwa cywilnego

Konwencja w sprawie przestępstw i niektórych innych czynów popełnionych na pokładzie statków powietrznych podpisana w Tokio 14 września 1963 r. (podpisana przez Polskę 14.09.1963 r., weszła w życie w stosunku do Polski 17.06.1971 r.).

Tzw. konwencja tokijska, była pierwszą konwencją antyterrorystyczną przyjętą pod auspicjami ONZ.

Konwencja tokijska jest jedną z dwóch konwencji, które nie zawierają definicji przestępstwa konwencyjnego (drugą z nich jest „Konwencja w sprawie znakowania plastycznych materiałów wybuchowych w celu ich wykrywania”). Przedmiotem jej regulacji są w większości kwestie związane z ustanowieniem jurysdykcji przez państwa strony oraz kwestie ekstradycji.

Na uwagę zwraca art. 2 Konwencji, na mocy którego żadne z postanowień Konwencji nie będzie interpretowane w ten sposób, że upoważnia lub wymaga podjęcia jakiegokolwiek działania w odniesieniu do przestępstw natury politycznej albo wpływających z dyskryminacji rasowej lub religijnej, przewidzianych w prawie karnym.

Reguła powyższa stanowi pewien wyjątek w porównaniu do pozostałych konwencji antyterrorystycznych, w których istnieją zapisy zawierające odmienne zasady, tak aby szeroko rozumiane przestępstwa „natury politycznej”, nie wyłączały ani zobowiązań państw ani odpowiedzialności karnej sprawców.

Konwencja o zwalczaniu bezprawnego zawładnięcia statkami powietrznymi podpisana w Hadze 16 grudnia 1970 r. (podpisana przez Polskę 16.12.1970, w stosunku do Polski weszła w życie 20.04.1972 r.) – tzw. konwencja haska.

Konwencja haska definiuje tzw. przestępstwo konwencyjne, którym jest zawładnięcie lub przejęcie kontroli nad statkiem powietrznym w sposób bezprawny, przemocą lub groźbą użycia przemocą lub w każdej innej formie zastraszenia (art. 1). Art. 2 nakłada na państwa obowiązek uznania takiego czynu za przestępstwo podlegające surowej karze .

Konwencja o zwalczaniu bezprawnych czynów skierowanych przeciwko bezpieczeństwu lotnictwa cywilnego sporządzona w Montrealu 23 września 1971 r., (podpisana przez Polskę 23.09.1971 r., weszła w życie stosunku do Polski 27.02.1975 r.)

Postanowienia Konwencji oparte są na schemacie konwencji haskiej i w wielu przypadkach stanowią jej powtórzenie.

W artykule 1 Konwencji stworzono pojęcie przestępstwa skierowanego przeciwko bezpieczeństwu lotnictwa cywilnego. Przestępstwo konwencyjne popełnia każdy kto bezprawnie i umyślnie:

- a) dokonuje aktu przemocy wobec osoby znajdującej się na pokładzie statku powietrznego będącego w locie, jeżeli czyn ten może zagrażać bezpieczeństwu tego statku powietrznego; lub
- b) niszczy statek powietrzny będący w służbie lub powoduje jego uszkodzenie, które czyni go niezdolnym do lotu lub które może stworzyć zagrożenie jego bezpieczeństwa w locie; lub
- c) umieszcza lub powoduje umieszczenie w jakikolwiek sposób na statku powietrznym będącym w służbie urzędzeń lub substancji, które mogą ten statek zniszczyć albo spowodować jego uszkodzenie czyniące go niezdolnym do lotu lub mogące stworzyć zagrożenie jego bezpieczeństwa w locie; albo
- d) niszczy lub uszkadza lotnicze urządzenia nawigacyjne lub zakłóca ich działanie, jeżeli czyn taki może zagrozić bezpieczeństwu statku powietrznego w locie; lub
- e) przekazuje informacje, o których wie, że są fałszywe, stwarzając w ten sposób zagrożenie bezpieczeństwa statku powietrznego w locie.

Konwencja nakłada na wszystkie państwa strony obowiązek poddania surowej karze przestępstw wymienionych w artykule 1.

Protokół o zwalczaniu bezprawnych czynów przemocy w portach lotniczych obsługujących międzynarodowe lotnictwo cywilne, sporządzony w Montrealu 24 lutego 1988 r. (podpisany przez Polskę 24.02.1988 r., ratyfikowany 31.05.2004 r.)

Protokół dodaje do definicji przestępstwa określonej w konwencji montrealskiej, bezprawny i umyślny czyn przemocy skierowany przeciwko osobom w porcie lotniczym obsługującym międzynarodowe lotnictwo cywilne, który to czyn powoduje lub może przyczynić się do poważnego uszkodzenia ciała lub śmierci tych osób; jak również czyn, który powoduje zniszczenie lub poważne uszkodzenie urządzeń w porcie lotniczym lub

statków powietrznych niewykonujących operacji, a znajdujących się w tym porcie oraz powoduje przerwę w działalności portu.

III. Konwencje dotyczące przestępstw związanych ze specjalnym statusem ofiary

Konwencja o zapobieganiu i karaniu przestępstw przeciwko osobom korzystającym z ochrony międzynarodowej, w tym także przeciwko dyplomatom, sporządzona w Nowym Jorku 14 grudnia 1973 r. (Polska podpisała ją 7.06.1974 r., weszła w życie w stosunku do Polski 13.01.1983 r.).

Konwencja definiuje pojęcie osoby korzystającej z ochrony międzynarodowej – są to: głowa państwa, szef rządu, minister spraw zagranicznych, przedstawiciel, funkcjonariusz lub osobistość oficjalna państwa albo organizacji międzynarodowej oraz członkowie ich rodzin (art.1). Przestępstwo konwencyjne zostało określone w art. 2 ust. 1 jako: umyślne dokonanie

- a) zabójstwa, uprowadzenia lub innej napaści na osobę albo wolność osoby korzystającej z ochrony międzynarodowej;
- b) gwałtownej napaści na oficjalną siedzibę, prywatne mieszkanie lub środki transportu osoby korzystającej z ochrony międzynarodowej, która to napaść może zagrażać tej osobie lub jej wolności;
- c) groźby popełnienia takiej napaści;
- d) usiłowania popełnienia takiej napaści;
- e) czynu stanowiącego współuczestnictwo w popełnieniu takiej napaści.

Konwencja ustanawia szereg podstawowych zobowiązań dla państw – stron. Państwa – strony są zobowiązane przede wszystkim do wprowadzenia odpowiednich sankcji karnych za przestępstwa wymienione w art. 2 ust. 1.

Międzynarodowa konwencja przeciwko braniu zakładników została przyjęta w Nowym Jorku 18 grudnia 1979 r. (podpisana przez Polskę 18.12.1979 r., w stosunku do Polski weszła w życie 26.06.2000 r.)

Artykuł 1 Konwencji określa przestępstwo konwencyjne „brania zakładników”. Popełnia je każda osoba, która przetrzymuje i grozi zabiciem, zranieniem albo dalszym przetrzymywaniem innej osoby w celu wymuszenia od strony trzeciej (państwa, organizacji międzynarodowej, osoby fizycznej lub prawnej albo grupy osób) jakiegokolwiek działania jako wyraźnego lub dorozumianego warunku zwolnienia zakładnika. Każde państwo strona zostało zobowiązane do ustanowienia odpowiednich kar za przestępstwo „brania zakładników” z uwzględnieniem poważnego charakteru tych przestępstw (art. 2).

Konwencja nakładając obowiązek ścigania sprawców tych czynów przewiduje w art. 9 katalog ograniczeń dotyczących dopuszczalności ekstradycji między innymi z powodów „politycznych”. Odmowa ekstradycji lub pomocy prawnej zgodnie z Konwencją będzie zasadna, jeżeli zostaną stwierdzone uzasadnione podejrzenia, że wniosek o ekstradycję sprawcy

przestępstwa przewidzianego w art. 1 lub o pomoc prawną dotyczącą tej kategorii przestępstw został wniesiony w celu pociągnięcia danej osoby do odpowiedzialności karnej z powodu jej rasy, religii, narodowości, pochodzenia etnicznego lub przekonań politycznych albo gdy uwzględnienie wniosku spowodowałoby pogorszenie sytuacji tej osoby pod którymkolwiek z tych względów (art.9).

IV. Konwencje dotyczące przestępstw związanych ze zwalczaniem finansowania terroryzmu

Międzynarodowa konwencja o zwalczaniu finansowania terroryzmu, została podpisana w Nowym Jorku 9 grudnia 1999 r. (w stosunku do Polski weszła w życie 26.10.2003 r.)

Za przestępstwo konwencyjne uznane zostało finansowanie w jakiegokolwiek formie działań stanowiących przestępstwo w myśl 9 umów międzynarodowych wymienionych w aneksie do Konwencji, (art. 2 ust.1 lit. (a)) oraz również dowolny inny czyn powodujący śmierć człowieka lub ciężki uszczerbek na zdrowiu osoby cywilnej albo innej osoby nieuczestniczącej aktywnie w działaniach wojennych w sytuacji konfliktu zbrojnego, jeżeli celem takiego czynu, wynikającym z jego charakteru lub z jego kontekstu, jest zastraszanie ludności, albo skłonienie rządu lub organizacji międzynarodowej do dokonania lub do zaniechania określonej czynności. Na państwa-strony jest nałożony obowiązek stypizowania w ich prawie krajowym przestępstw określonych w art. 2 i ustanowienia za ich popełnienie stosownej kary uwzględniającej wagę czynu przestępczego (art. 4 i kolejne). Państwa zostały zobowiązane do podjęcia wszelkich niezbędnych działań przewidzianych jego prawem wewnętrznym, aby umożliwić pociągnięcie do odpowiedzialności (karnej, cywilnej lub administracyjnej) osoby prawnej zlokalizowanej na jego terytorium lub utworzonej na podstawie jego prawa, jeśli osoba odpowiedzialna za zarządzanie lub sprawowanie kontroli nad tą osobą prawną, działając w tym charakterze popełnia przestępstwo konwencyjne (art. 5). Państwa są zobowiązane do podjęcia wszelkich niezbędnych działań w celu wykluczenia możliwości usprawiedliwienia jakiegokolwiek czynu przestępczego względami politycznymi, filozoficznymi, ideologicznymi, rasowymi, etnicznymi itd.

Istnieje obowiązek stosowania przez państwa odpowiednich środków krajowych w celu identyfikowania, wykrywania i zamrażania lub zajmowania wszelkich funduszy używanych lub przeznaczonych do popełniania przestępstw konwencyjnych.

V. Konwencje dotyczące przestępstw związanych z materiałami niebezpiecznymi

Międzynarodowa konwencja w sprawie zwalczania terrorystycznych ataków bombowych została przyjęta w Nowym Jorku, 15 grudnia 1997 r.

(podpisana przez Polskę 15.12.1997, weszła w życie w stosunku do Polski 4.03.2004 r.)

Konwencja określa czyny, które w jej rozumieniu należy uznać za przestępstwo konwencyjne (art.2) i nakłada obowiązek ich określenia w prawie wewnętrznym państw-stron i poddać je odpowiednim karom, uwzględniając poważny charakter tych przestępstw (art.4).

Artykuł 2 stanowi, iż popełnia przestępstwo każda osoba, jeśli bezprawnie i umyślnie dostarcza, umieszcza, wystrzeliwuje lub detonuje materiał wybuchowy albo inne śmiertelne narzędzie w miejscu użyteczności publicznej, w kierunku takiego miejsca lub na takie miejsce, infrastrukturę państwową lub rządową, system transportu publicznego lub infrastrukturę:

- a) z zamiarem spowodowania śmierci lub poważnych obrażeń ciała; albo
- b) z zamiarem spowodowania rozległych zniszczeń takiego miejsca, infrastruktury lub systemu, jeśli takie zniszczenie powoduje lub może spowodować poważne straty gospodarcze.

Państwa są zobowiązane do zastosowania wszelkich niezbędnych środków w celu zagwarantowania, że przestępstwa konwencyjne, w szczególności jeśli są zamierzone lub obliczone na wzbudzenie strachu u ogółu społeczeństwa, grupy osób lub pojedynczych osób, nie będą w żadnych okolicznościach usprawiedliwione przez względy natury politycznej, filozoficznej, ideologicznej, rasowej, etnicznej, religijnej lub innego podobnego charakteru i będą karane w sposób odpowiadający ich poważnemu charakterowi (art.5).

Konwencja w sprawie znakowania plastycznych materiałów wybuchowych w celu ich wykrywania została podpisana w Montrealu 1 marca 1991 r. (weszła w życie w stosunku do Polski 25.11.2006 r.)

Zasadniczym celem Konwencji jest poprawa bezpieczeństwa międzynarodowego i zapobieganie aktom terroryzmu, w wyniku których może nastąpić zniszczenie statków powietrznych, innych środków transportu i obiektów na ziemi. Ma to nastąpić poprzez wprowadzenie obowiązku znakowania plastycznych materiałów wybuchowych w celu ich wykrywania.

Powyższa konwencja nie zawiera znamion przestępstwa konwencyjnego, natomiast zobowiązuje podjęcie przez państwa-strony działań w następujących celach:

1. zakazu wytwarzania i zapobieganiu wytwarzania na jego terytorium nie oznakowanych materiałów wybuchowych;
2. wwozu i wywozu nie oznakowanych materiałów wybuchowych (z wyłączeniem wwozu i wywozu dokonywanego przez organy wojskowe i policyjne danego państwa w celach, które nie są sprzeczne z Konwencją);
3. ścisłego i skutecznego kontrolowania posiadania i przekazywania wytworzonych na jego terytorium lub wwiezionych na jego terytorium przed dniem wejścia w życie Konwencji, plastycznych materiałów wy-

buchowych oraz ich zniszczenia lub wykorzystania dla celów, które nie są sprzeczne z Konwencją;

4. oznakowania lub trwałego pozbawienia właściwości, w okresie: 3 lata od wejścia Konwencji w życie w stosunku do tego państwa - tych zapasów materiałów wybuchowych, które nie znajdują się w posiadaniu organów wojskowych lub policyjnych;
5. oraz w okresie 15 lat od wejścia w życie Konwencji w stosunku do tego państwa - tych zapasów materiałów wybuchowych, które znajdują się w posiadaniu organów wojskowych lub policyjnych; z datą wejścia w życie Konwencji w stosunku do tego państwa - zniszczenia, tak szybko jak to możliwe, wykrytych na jego terytorium innych aniżeli wskazane wyżej, nie oznakowanych materiałów wybuchowych, nie będących zapasami organów wojskowych i policyjnych;
6. ścisłej i skutecznej kontroli posiadania i przekazywania materiałów wybuchowych wymienionych w ust. II części I (np. materiały dla celów naukowo-badawczych, szkoleniowych, sądowniczych) produkowanych w ograniczonych ilościach, dla zapobieżenia ich przekazania lub użycia w celach sprzecznych z Konwencją;
7. tak szybko jak to możliwe zniszczenia nie oznakowanych materiałów wybuchowych wytworzonych po wejściu w życie Konwencji, nie spełniających warunków ust. II części I załącznika technicznego do Konwencji.

Konwencja o ochronie fizycznej materiałów jądrowych została otwarta do podpisu 3 marca 1980 r. (Polska podpisała ją 6.08.1980 r., w stosunku do Polski Konwencja weszła w życie 8.02.1987 r.).

W tym miejscu należy wskazać, iż 8 lipca 2005 r. została sporządzona poprawka do Konwencji o ochronie fizycznej materiałów jądrowych, która zmienia jej zapisy. Poprawiona Konwencja jest stosowana w odniesieniu do materiałów jądrowych wykorzystywanych do celów pokojowych w trakcie ich użytkowania, przechowywania oraz transportu, a także do obiektów jądrowych wykorzystywanych do celów pokojowych.

W obecnym brzmieniu Konwencji istnieje wyraźnie sprecyzowana narodowa odpowiedzialność państw-stron za ochronę fizyczną materiałów jądrowych i obiektów jądrowych (art. 2 pkt 2). W nowym art. 2A Konwencji wprowadzono dla państw-stron obowiązek utworzenia systemu ochrony fizycznej obejmującego materiały jądrowe i obiekty jądrowe będące w zakresie jurysdykcji danego państwa. System taki powinien obejmować:

- a) ochronę przed kradzieżą i innym bezprawnym przejęciem materiałów jądrowych;
- b) zapewnienie rozwiązań mających na celu lokalizację i odzyskanie zaginionych i skradzionych materiałów;
- c) ochronę materiałów jądrowych i obiektów jądrowych przed sabotażem;
- d) łagodzenie lub minimalizowanie radiologicznych skutków sabotażu.

Międzynarodowa konwencja w sprawie zwalczania aktów terroryzmu jądrowego z 13 kwietnia 2005 r. (podpisana przez Polskę 14.09.2005 r., dotychczas nieratyfikowana).

Konwencja nakłada na państwa-strony obowiązek penalizacji przestępstw skatalogowanych w jej art. 2 (art. 5) oraz wprowadzenia zagrożenia tych przestępstw surowymi karami, uwzględniając ich poważny charakter. Przestępstwo konwencyjne obejmuje:

- a) posiadanie materiału promieniotwórczego lub jego wytwarzanie, bądź posiadanie urządzenia:
 - a1) z zamiarem spowodowania śmierci lub poważnego uszkodzenia ciała, lub
 - a2) z zamiarem spowodowania poważnej szkody w mieniu lub środowisku;
- b) używanie w jakikolwiek sposób materiału promieniotwórczego lub urządzenia, używanie albo powodowanie szkody w obiekcie jądrowym w sposób, który powoduje uwolnienie lub ryzyko uwolnienia materiału promieniotwórczego:
 - b1) z zamiarem spowodowania śmierci lub poważnego uszkodzenia ciała, lub
 - b2) z zamiarem spowodowania poważnej szkody w mieniu lub środowisku; lub
 - b3) z zamiarem zmuszenia osoby fizycznej lub prawnej, albo organizacji międzynarodowej lub państwa do określonego działania lub zaniechania.

Państwa-strony są zobowiązane do zapewnienia, iż przestępstwa konwencyjne nie będą usprawiedliwiane względami politycznymi, filozoficznymi, ideologicznymi, rasowymi, etnicznymi, religijnymi lub innymi podobnymi względami (art. 6).

W celu zapobiegania przestępstwom określonym w Konwencji, państwa są zobowiązane do podjęcia wszelkich starań w celu wdrożenia odpowiednich procedur zapewniających ochronę materiałów promieniotwórczych, uwzględniając odpowiednie zalecenia i funkcje Międzynarodowej Agencji Energii Atomowej.

Artykuł 18 Konwencji określa szczegółowe zasady działania państw i ich współpracy w przypadku konfiskaty lub innej formy przejęcia kontroli nad materiałem promieniotwórczym, która nastąpiła w związku z popełnieniem przestępstwa konwencyjnego

VI. Konwencje dotyczące przestępstw związanych z bezpieczeństwem statków i platform

Konwencja o zwalczaniu bezprawnych czynów skierowanych przeciwko bezpieczeństwu żeglugi morskiej z 10 marca 1988 r. (podpisana przez Polskę 10.03.1988 r., weszła w życie w stosunku do Polski 1.03.1992 r.)

Konwencja w art. 3 ust. 1 określa definicję przestępstwa konwencyjnego – osoba popełnia przestępstwo, jeżeli bezprawnie i umyślnie:

- a) zajmuje statek lub przejmuje nad nim kontrolę przy użyciu siły lub groźby jej użycia lub za pomocą wszelkiej innej formy zastraszenia, lub
- b) dokonuje aktu przemocy przeciwko osobie znajdującej się na statku, lub jeżeli działanie to może zagrażać bezpiecznej żegludze tego statku, lub
- c) niszczy statek albo powoduje uszkodzenie statku lub jego ładunku, jeżeli działanie to może zagrażać bezpiecznej żegludze tego statku, lub
- d) umieszcza, lub powoduje umieszczenie na statku, za pomocą jakichkolwiek środków, urządzenia lub substancji, która może zniszczyć ten statek lub spowodować jego uszkodzenie lub znajdującego się na nim ładunku, powodując przez to zagrożenie lub możliwość zagrożenia dla bezpiecznej żeglugi tego statku, lub
- e) niszczy albo w sposób poważny uszkodza morskie urządzenia nawigacyjne, albo w poważny sposób przeszkadza w ich obsłudze, jeżeli działanie takie może zagrażać bezpiecznej żegludze statku, lub
- f) przekazuje informacje, o których wie, że są fałszywe, powodując w ten sposób zagrożenie dla bezpiecznej żeglugi statku, lub
- g) rani albo zabija inną osobę w związku z popełnieniem lub próbą popełnienia jakiegokolwiek przestępstwa wymienionego w punktach od a) do f).

Państwa Strony są zobowiązane do określenia właściwych sankcji karnych za przestępstwa wymienione w artykule 3, uznając poważny charakter tych przestępstw.

Protokół o zwalczaniu bezprawnych czynów skierowanych przeciwko bezpieczeństwu platform stacjonarnych, położonych na szelfie kontynentalnym z 10 marca 1988 r. (podpisany przez Polskę 10.03.1988 r., wszedł w życie w stosunku do Polski 1.03 1992 r.).

Powyższy Protokół stanowi uzupełnienie „Konwencji o zwalczaniu bezprawnych czynów skierowanych przeciwko bezpieczeństwu żeglugi morskiej” z dnia 10 marca 1988 r. o czyny skierowane przeciwko bezpieczeństwu platform stacjonarnych. Artykuł 2 ust. 1 przewiduje, iż przestępstwo konwencyjne popełnia każda, jeżeli bezprawnie i umyślnie:

- a) zajmuje stałą platformę bądź przejmuje nad nią kontrolę przy użyciu siły lub groźby jej użycia bądź też przy pomocy wszelkiej innej formy zastraszenia; lub
- b) dokonuje aktu przemocy skierowanego przeciwko osobie znajdującej się na stałej platformie, jeżeli działanie to może zagrażać jej bezpieczeństwu; lub
- c) niszczy stałą platformę bądź powoduje jej uszkodzenie, co może zagrażać jej bezpieczeństwu; lub
- d) umieszcza bądź powoduje umieszczenie, przy pomocy jakichkolwiek środków, na stałej platformie urządzenia lub substancji, które mogą

- zniszczyć stałą platformę bądź zagrazać jej bezpieczeństwu; lub
- e) rani lub zabija jakąkolwiek osobę w związku z popełnieniem lub próbą popełnienia jakiegokolwiek z przestępstw wymienionych w punktach od a) do d).

Każda osoba popełnia również przestępstwo, jeżeli:

- a) usiłuje popełnić jakiegokolwiek przestępstwo wymienione w ustępie 1; lub
- b) namawia jakąkolwiek osobę do popełnienia takiego przestępstwa, jeżeli zostało ono popełnione lub w inny sposób współdziała z osobą, która popełnia takie przestępstwo; lub
- c) grozi, jak to jest przewidziane w prawie wewnętrznym, w celu zmuszenia osoby fizycznej lub prawnej do dokonania lub powstrzymania się od dokonania jakiegokolwiek czynu, popełnieniem jednego z przestępstw wymienionych w ustępie 1 punkty b) i c), jeżeli groźba ta może zagrazić bezpieczeństwu stałej platformy.

VII. Podsumowanie

Powyżej omówione zostały najważniejsze postanowienia 13 Konwencji – warto zatem postawić pytanie odnoszące się do:

A) przyszłości

Nie wydaje się, aby przyjęta 13 kwietnia 2005 r. Konwencja w sprawie zwalczania aktów terroryzmu jądrowego stanowiła ostatnią z Konwencji poświęconych zagadnieniu terroryzmu. Zapewne nawet przyjęcie całościowej konwencji antyterrorystycznej, zawierającej międzynarodową definicję przestępstwa o charakterze terrorystycznym, nie zakończy „rozwoju” tej gałęzi prawa międzynarodowego. Niestety w walce z międzynarodowym terroryzmem nie sposób przewidzieć, na jakie niebezpieczeństwa wystawiona zostanie wspólnota międzynarodowa w najbliższej przyszłości i jakie regulacje prawno-międzynarodowe będą konieczne do walki z zagrożeniami dnia jutrzejszego.

B) implementacji

Warunkiem sukcesu konwencji antyterrorystycznych jest wypełnianie ich postanowień przez państwa-strony. Warto zwrócić uwagę, iż Rezolucja Rady Bezpieczeństwa 1373 (2001) wzywa państwa do pełnej implementacji postanowień konwencji antyterrorystycznych. Stopień zgodności polskiego ustawodawstwa z konwencjami jest bardzo wysoki – niemniej jednak istnieją pewne „niedociągnięcia” związane przede wszystkim z kwestiami przeciwdziałania finansowania terroryzmu.

Wydaje się, iż szczegółowa analiza ustawodawstwa krajowego w zakresie jego komplementarności ze zobowiązaniami prawno-międzynarodowymi będzie przydatna, zwłaszcza w kontekście wyznaczonego na koniec stycznia 2009 r. terminu złożenia Komitetowi antyterrorystycznemu ONZ

kolejnego sprawozdania z implementacji przez Polskę Rezolucji 1373.

Na marginesie warto również wspomnieć, iż w celu ułatwienia wprowadzenia do prawa krajowego Konwencji antyterrorystycznych Biuro ds. Narkotyków i Przestępczości ONZ wydało dokument *Legislative Guide to Universal Anti-Terrorism Conventions and Protocols*. W kontekście dalszych dyskusji i prac na całościową ustawą antyterrorystyczną, być może przydatna okaże się także informacja, iż Sekretariat *Commonwealth-u* opublikował dokument *Model legislative provisions on measures to combat terrorism* zawierający wskazówki co do modelowej legislacji w zakresie zwalczania terroryzmu w systemie prawa brytyjskiego.

Podjmując wątek naszej konferencji, można by przeprowadzić pewną analogię w odniesieniu do prawa krajowego - trzynaście wymienionych konwencji antyterrorystycznych stanowić może odpowiednik ustaw sektorowych natomiast negocjowana całościowa konwencja antyterrorystyczna to swego rodzaju „ustawa antyterrorystyczna”. Nie sposób deprecjonować znaczenia i dorobku 13 sektorowych konwencji – bez wątpienia natomiast, zwalczanie międzynarodowego terroryzmu byłoby bardziej efektywne, gdyby całościowa konwencja antyterrorystyczna została przyjęta i szeroko zaakceptowana przez wspólnotę międzynarodową. Miejmy nadzieję, że podobny „pozytywny” efekt przyniesie „ustawa antyterrorystyczna”.